

GORSKI reševalec

***Vaja – Nesreča v gozdu
Jurij Radon – 80 jih imam, pa kaj!
Koča GRS Tržič na planini Šija***

Izdajatelj: Društvo GRS Tržič

Leto izdaje: maj 2015

Pripravil in uredil:
Matija Perko

Lektoriranje:
Veronika Perko

Oblikovna zasnova:
Janez Rožič

Izbor fotografij:
Vili Vogeltnik

Format: Spletna izdaja

ISSN 2350-4617

Članke so prispevali člani
Društva GRS Tržič.

Za vsebino prispevkov
so odgovorni avtorji.

Naslovnica: foto Vili Vogeltnik

Vse dosedanje
izdaje publikacije
Gorski reševalec so
dostopne v elektronski
obliki na spletni strani
<http://www.grs-trzic.si>

VSEBINA

Peti številki na pot Blaž Belhar	3
Beseda urednika Matija Perko	3
Vaja – Nesreča v gozdu Matija Perko	4
Usposabljanje za “modul A” Klemen Premrl	9
Jurij Radon – 80 jih imam, pa kaj! Peter Rožič	11
Reševalna akcija v Storžiču 26. 7. 2014 Matija Perko	15
Tehnični pripomoček Slavko Rožič	18
Slavko Frantar – Mojih 40 let v GRS Matija Perko	19
Toni Smolej – Letalsko reševanje Slavko Rožič	22
Koča GRS Tržič na planini Šija Peter Rožič	24
Skupne ture GRS v letu 2014 Janez Primožič	28
Veterani: Letos na Gradiški Turi Janez Kavar	32
Statistični pregled dela Društva GRS Tržič v letu 2014 Primož Štamcar	34
Zapustil nas je Milan Kutin Reševalci GRS Tržič	36

Peti številki na pot

Blaž Belhar – načelnik

Blaž Belhar (foto: Vili Vogeltnik)

Z velikim veseljem in ponosom pišem svoj prvi uvodnik načelnika za peto številko Gorskega reševalca. Lansko leto je z vsemi obveznostmi in reševalnim delom kar zletelo mimo nas, o novi številki smo se nekajkrat pogovarjali, odločitev je bila sprejeta za letošnjo pomlad. Pripraviti publikacijo takšnega obsega pomeni veliko dela za urednika, uredniški odbor in avtorje. V Tržiču imamo srečo, da v Društvu gorske reševalne službe deluje veliko nadarjenih piscev, fotografov, zgodovinarjev in kronistov, ki z velikim veseljem v svojem prostem času spremljajo naše mesto, ljudi in dogodke. Vse to se odraža tudi v našem glasilu, ki po mojem mnenju presega naše društvo in lokalno okolje ter najde bralce med gorskimi reševalci in gorniki po celi Sloveniji.

Lani spomladi smo po dveh mandatih Slavca Rožiča morali izvoliti novega načelnika – predsednika društva, saj naša pravila predsedovanje omejujejo na največ dva mandata, zamenjali so se tudi upravni odbor in ostali organi društva. Verjamem, da si je Slavc kar oddahnil po vseh obveznostih v društvu, poleg tega je tudi zelo aktiven podpredsednik GRZS, kjer vodi Strokovno komisijo. Po prvem letu vodenja društva imam dobre izkušnje, obenem priznavam, da si nisem predstavljal, da predsedovanje zahteva tako veliko energije in časa. Poleg mojega angažmaja so zelo aktivni tudi moji kolegi pri delu v društvu in v komisijah GRZS. V začetku leta smo izračunali, da v povprečju vsak član opravi približno 200 ur letno, nekateri najbolj aktivni seveda bistveno več od povprečja. Največ časa vložimo v usposabljanja, brez katerih ni kvalitetnega dela, v preventivne aktivnosti ter reševalno delo.

V zadnjih dveh letih smo bili tudi mi deležni zmanjševanja sredstev s strani FIHO-a in države, rečemo si sredstva za opremo, na drugi strani pa vsako leto opravimo več dela. Letos nam je na srečo prisluhnila Občina Tržič, z županom Borutom Sajovicem smo se dogovorili za povečanje sredstev financiranja opreme, s katerimi bomo zapolnili vrzel državnega zmanjšanja. Politiki bi se morali resno zamisliti nad situacijo. Prostovoljci vlagamo ogromno našega časa in energije, izvajamo javno službo, na drugi strani nam pa zmanjšujejo sredstva. Premalo se zavedajo, da kvalitetna oprema pomeni varnost naših članov in ponesrečencev.

V letošnji zimi smo že izvedli vsa zimska usposabljanja, v teku je pomladni niz popoldanskih usposabljanj ter zaključek z letnim tečajem v začetku junija, potem sledi čas dopustov, ko se ukvarjamo "samo" z reševalnimi akcijami. Do takrat nas čakajo še tekmovanje v prvi pomoči, dan reševalcev, organizacija spominske slovesnosti na Okrešlju, organizacija duatlona na Šiji, nekaj delovnih akcij ... Včasih se vprašam, kaj vse zmore 31 reševalcev?! Najpomembnejše pa je, da se vedno razidemo kot dobri prijatelji.

Vsem bralcem želim veliko lepih trenutkov in varnih korakov v gorah.

Beseda urednika

Matija Perko

Matija Perko (foto: Vili Vogeltnik)

Ja, je bil že čas za novo številko. A žal se nič ne zgodi samo! Nekako sem čutil, da je potrebno še nekaj časa, da bodo fantje pripravljeni spet kaj napisati. Na sestanku ožje skupine za pripravo nove številke Gorskega reševalca smo se vse dogovorili. A kaj, ko ima vsak službo, družino, različne obveznosti, ki vzamejo svoj čas. Dnevi so tekli, delo z novo številko pa se ni premaknilo. Bomo, bomo ... so večkrat rekli fantje!

Tako sem "zapregel konja" in jih začel priganjati. Končno se je premaknilo in prispevki so začeli prihajati. Saj potem pa že gre.

Čeprav naše društvo po številu članov sodi med manjša, smo svoje dejavnosti vedno znali popisati in objaviti. Sam bi želel "izvleči" bogate izkušnje še od koga in jih spraviti na papir. Upam, da mi bo to postopoma uspelo.

Reševalci opravimo veliko usposabljanj, vaj, priprav, da lahko na koncu uspešno opravimo reševalno delo. Seveda si želimo, da bi bilo tega čim manj, a temu ni tako. Zaradi tega so vse aktivnosti potrebne, saj smo le tako na koncu uspešni.

Pred nami je peta številka Gorskega reševalca. Kar nekaj novih dogodkov, aktivnosti in zanimivosti. Upam, da ga boste z veseljem prebrali.

Vaja – Nesreča v gozdu

Matija Perko

Delo gozdarjev poteka na težko dostopnem terenu, kjer gozdni delavci uporabljajo različne stroje, ki jim pomagajo pri sečnji in transportu lesa do gozdnih cest. Zaradi tega vzroki nesreč niso samo sečnja in podrtja drevesa, ampak tudi delovni stroji, ki jih gozdarji uporabljajo. Po podatkih Zavoda za gozdove je število nesreč v gozdu začelo občutno naraščati od leta 2011. Tako je v Sloveniji v zadnjih letih povprečje smrtnih nesreč v gozdu že 15 na leto.

Pri delu v gozdu gre praviloma za hude poškodbe. Velikokrat so ponesrečenci zagozdeni pod drevesi ali delovnimi stroji. Gorski reševalci za tovrstne nesreče nimamo ustrezne opreme (dvig prevrnjenih strojev, podrtih dreves itd.). Zato je logično, da v takih primerih k sodelovanju pokličemo tudi gasilce, ki imajo potrebno opremo in so za delo z njo usposobljeni.

Celotno vajo s pripravami je pripravil in vodil Slavko Rožič.

Reševanje gozdarja, ki ga je stisnil traktor (foto: Vili Vogeltnik)

Oskrba in priprava na transport (foto: Vili Vogeltnik)

Potek vaje, dne 8. 4. 2015

Reševalci in gasilci so bili seznanjeni samo z datumom in s približnim časom vaje. Z vsem ostalim so bili seznanjeni na zbirnem mestu in kraju vaje.

Kraj vaje: Bezgovca v Medvodju

Sodelujoči:

22 gorskih reševalcev je uporabilo dve službeni terenski vozili in tri osebna vozila. V službenih vozilih smo imeli vso potrebno opremo za reševanje več ponesrečencev hkrati.

12 prostovoljnih gasilcev iz Tržiča je uporabilo terensko vozilo in kombinirani gasilski kamion z namensko opremo, še posebej za dviganje bremen, ter ostalo reševalno opremo.

3 gozdarski delavci so bili na voljo z gozdnim strojem in s traktorjem. Na terenu je bilo tudi gozdarsko orodje. Hkrati so gozdarji odigrali vlogo ponesrečencev.

Razmere: na kraju "nesreče" strm, ponekod blaten, težko prehoden teren.

Vreme: jasno, vetrovno, temperatura okoli 10 stopinj.

USPOSABLJANJE IN URJENJE

Vaja se je začela z alarmiranjem članstva in gasilcev ob 16.15 uri. Po prihodu na zbirno mesto smo dobili podatke o nesreči in na katerem področju se je zgodila. Sledila je hitra priprava vozil in opreme, hkrati so inštruktorji formirali skupine in pripravili naloge. Sočasno so potekale tudi priprave pri gasilcih.

Ko smo bili pripravljeni, smo se odpeljali proti kraju nesreče (Bezgovca v Medvodju). Kraja ni bilo težko najti, saj so bila osebna vozila gozdarjev parkirana ob gozdni cesti. Tako do kraja nesreče ni bilo več daleč.

Že med vožnjo je potekala komunikacija med vodjem vaje in gasilci, ki so bili takoj za nami. Sledila je priprava opreme, ena skupina pa je s prvo pomočjo in "zdravstvenikom" odšla proti kraju nesreče, da oceni stanje, nudi prvo pomoč ter sporoči, katero opremo potrebujemo. Ugotovili so, da je potrebno posredovanje na treh lokacijah. Tako so formirane ekipe začele z reševanjem. Vse dodatne potrebe po opremi in reševalnih vozilih so sporočali na izhodišče, kjer je koordinacijo med reševalci in gasilci vodil eden od reševalcev. Tako smo lahko v najkrajšem času reševalce in gasilce prerazporedili tja, kjer smo jih potrebovali.

Spust po strmem gozdu (foto: Vili Vogeltnik)

Že kmalu je ekipa, sestavljena iz gasilcev in enega reševalca, uspela izpod prevrnjenega traktorja izvleči hudo poškodovanega gozdarja, ki ga je vozilo stisnilo pod seboj. Gasilci so za dvig vozila uporabili posebne vreče, ki zmorejo dvigniti bremena, težka do 30 t, približno 30 cm visoko. Pri tem je potrebno paziti na varnost vseh sodelujočih, čeprav gre za vajo.

Pri ostalih skupinah, kjer sta bila še dva ponesrečenca, so potrebovali dodatno opremo, kar je bilo ob koordinaciji pri vozilih tudi zagotovljeno. Nekatere reševalce in gasilce smo prerazporedili. Ostala dva ponesrečenca smo spuščali proti cesti, ki pelje v Medvodje. Za enega je bilo potrebno izdelati žičnico, ker je bilo nosila s ponesrečencem potrebno spraviti preko struge Tržiške Bistrice na cesto.

Tako gasilci kot reševalci so med delom dobro sodelovali. Vaja je pokazala, da je tovrstno sodelovanje pri takih nesrečah pomembno in potrebno. Gorski reševalci namreč nimamo določene opreme, ki jo imajo gasilci, a je nujno potrebna. Posebno pri dvigovanju strojev, rezanju pločevine, odstranjevanju debel dreves. Gasilci pa nimajo primerne opreme za spuste in Transporte, kot jo imajo reševalci. Tako lahko z različno opremo, znanjem ter usposobljenostjo dopolnjujemo eden drugega.

Zapis s spletne strani GRS Tržič (avtor zapisa Slavko Rožič): V sredo, 8. aprila popoldne, so se na področju Bezgovce v Medvodju zgodile tri nesreče v gozdu. Poleg gorskih reševalcev so bili aktivirani tudi gasilci PGD Tržič. Na srečo je šlo le za pripravljeno vajo, ki pa je prinesla kar nekaj novih izkušenj.

Cilji vaje so bili preveriti in izboljšati postopke obveščanja in aktiviranja, preveriti ustreznost načina vodenja intervencij na vseh ravneh, preveriti operativno in tehnično usposobljenost sil za gorsko reševanje v primerih nesreče v gozdu in preveriti vlogo in pomen sodelovanja s sorodnimi službami v sistemu zaščite in reševanja. Na vaji in pripravah nanjo smo v skladu s cilji namenili posebno pozornost vodenju in usklajevanju intervencij, uporabi ustreznih tehnik reševanja, izvajanju zaščitnih ukrepov ter zdravstvene in psihološke oskrbe rešenih oseb.

Analiza po opravljeni vaji je pokazala na nekaj manjših pomanjkljivosti v organizaciji, kljub temu pa so bile vse tri naloge rešene uspešno. Sodelovanje z gasilci PGD Tržič je bilo uspešno in je pokazalo, da se v postopkih reševanja in medsebojnem sodelovanju pri taki intervenciji dobro dopolnjujemo. Vse naloge smo opravili v dobrih dveh urah.

Skupinska slika (foto: Vili Vogeltnik)

Usposabljanje za “modul A”

Klemen Premrl

Gorski reševalci smo vključeni v program usposabljanja za uporabo zrakoplovov za potrebe zaščite, reševanja in pomoči. Namen usposabljanja je seznaniti in usposobiti udeležence z delom v območju zrakoplovov in za delo z zrakoplovi Slovenske vojske in Policije. Usposabljanje je organizirano kot tečaj s teoretičnim usposabljanjem in praktičnim urjenjem. Gorski reševalci predmetno usposabljanje opravljamo vsake tri leta.

Po predhodnem teoretičnem preverjanju znanja smo se zbrali, da na terenu opravimo še vaje vnosa in iznosa nosil s ponesrečencem, vstopanje in izstopanje iz lebdečega helikopterja, razporeditev moštva v helikopterju ter gibanje in približevanje zrakoplovu.

Dobili smo se na Ljubelju, kjer počasi pripravljamo opremo, klepetamo in vmes rešimo še kakšno zadrego s kosom opreme, ki je nehote ostala doma. Starejši so malce nejevoljni, najbrž se jim zdi, da smo usposabljanje opravili že lansko leto, in jih moti predvsem to, kako leta letijo, mlajši so bolj navdušeni, nekateri se bodo kakopak prvič peljali s helikopterjem ...

Ej, fantje, ura je dve! Pojdimo, da nas ne bodo čakali. Zapodimo se po brežini na spodnji plato, kjer je večina že zbrana. Prisotni so tudi uradni fotograf Vigl, predstavnik medijev in dva reševalca iz Bosne. In ja, tudi helikopter je parkiran, tako da se usposabljanje lahko prične.

Stojimo v krogu in pridno poslušamo. Nekaj osnov in napotkov, predvsem pa o varnosti, dogovorjenih postopkih in načinu dela.

Sledi trening na suho. Kot vsi resni športniki tudi gorski reševalci treniramo na suho. Še posebej, kadar gre za delo v bližini zrakoplovov. V ta namen nosila vnašamo v helikopter, ki leno sedi na tleh, mi pa se delamo, kot da gre zares. Trening na suho pač.

V naslednjem krogu gre zares. Helikopter prileti, reševalci čepijo ob nosilih. Ko jim tehnik da znak, vnesejo nosila in se porazdelijo po helikopterju, nato odletijo ... Helikopter elegantno zakroži in nad našimi glavami poleti proti Zelenici. Ko se čez nekaj časa vrnejo, iznesejo nosila in izstopijo. Zamenja jih naslednja skupina reševalcev. Tistim, ki se vračajo, starim in mladim, usta lezejo v nasmeh. Kakorkoli že, leteti je lepo, s helikopterjem nad domačimi hribi še toliko bolj.

Sledi kratka analiza. Delo smo dobro opravili in na to kažeta najmanj dve stvari. Prvič, analiza je kratka, in drugič, vsi nas bolj ali manj hvalijo, vključno s posadko helikopterja!

Vnos ponesrečenca (foto: Vili Vogeltnik)

USPOSABLJANJE IN URJENJE

Med delom je celotna ekipa osredotočena na postopke (foto: Vili Vogeltnik)

Skupinska slika po končanem delu (foto: Vili Vogeltnik)

Jurij Radon – 80 jih imam, pa kaj!

Peter Rožič

Ko obljubiš, da boš nekaj napisal o prijatelju, ki praznuje visoko okroglo obletnico, se zdi naloga zelo lahka, pa se izkaže, da ni. Kaj povedati o človeku, ki je v svojem dolgem življenju doživel marsikaj lepega, pa tudi grenkega, s katerim sem predvsem v zadnjih desetih letih preživel nekaj nepozabnih trenutkov.

V lanskem septembru sem ga obiskal v njegovi drugi domovini na Švedskem. Zadnjih trideset let z ženo Pirko živita v majhnem mestu Nävekvarn ob največjem zalivu Baltiškega morja dobrih sto kilometrov južno od Stockholma. Prekrasna pokrajina nudi tudi obilo možnosti za plezanje (preko petdeset plezališč), kar je Jurjeva ljubezen, ki ga spremlja že celo življenje. Ne bom pozabil začudenih pogledov mladih plezalcev, ko sva se pojavila pod steno njegovega priljubljenega domačega Bistabergeta. To je namreč plezališče, ki ga poznajo prav vsi domačini. Z njihovih obrazov si razbral: "Ja kaj pa tale dva starčka delata tukaj, ali sta se izgubila", saj je "naveza", ki skupno šteje 140 let, res videti malce čudno. Toda Jurjeva vedrina, zagnanost in za njegova leta tudi sposobnost gibanja v navpičnem granitu hitro pokažejo, da gre za človeka, ki pleza že več kot petinšestdeset let. Pravi jo, da rojenice človeku v zibel položijo življenjsko pot. V njegovo sta poleg visoke starosti z velikimi črkami zapisana tudi ljubezen do gora in alpinizem.

Jurij Radon, po domače Bilko, se je rodil 6. decembra 1934 v Trziču. Usoda mu že v rani mladosti ni prizanašala. Mlademu fantiču je morija druge svetovne vojne vzela očeta. Z materjo in bratom so se težko prebijali skozi življenje, a velika ljubezen do narave, hribov in kasneje do plezanja mu je pomagala, da je odrasel v poštenega delavnega človeka, ki se nikoli ni ustrašil novih izzivov. Plezanju je ostal zvest vse do danes.

Še ne štirinajstleten fant je bil prvič pri bivaku v severni steni Storžiča 21. 11. 1948 s soplezalcem Edijem Perkom. Kot član AO Tržič je v naslednjih letih veliko plezal doma in tudi v tujini. Z Nejčem Perkom sta v začetku petdesetih let v zahodni steni Storžiča preplezala najprej prvenstveno Levo smer (6. 8. 1950), nato pa še danes priljubljeno Direktno smer (30. 8. 1952), ki je bila z Matevževim stebrom preizkusni kamen mnogim povojnim generacijam mladih tržiških alpinistov.

Zapadna stena v Storžiču 30. 8. 1952 (zapis Jurija Radona)

Zadnje čase smo mislili, da v Storžiču ni več alpinističnih problemov. Izgledalo je, kot da je Storžič alpinistično dovolj obdelan. Vendar mladina ni zaman iskala probleme v zapadni steni, ki je res prava stena, čeprav ne visoka. Njena višina znaša 200 m, toda se kljub temu lahko stavi ob stran drugim, bolj kratkim stenam. V tej steni je plezalcem padel v oči steber, ki se vzpenja v sredini stene. Kljub temu, da se je v steni že plezalo, steber ni bil v celoti preplezan.

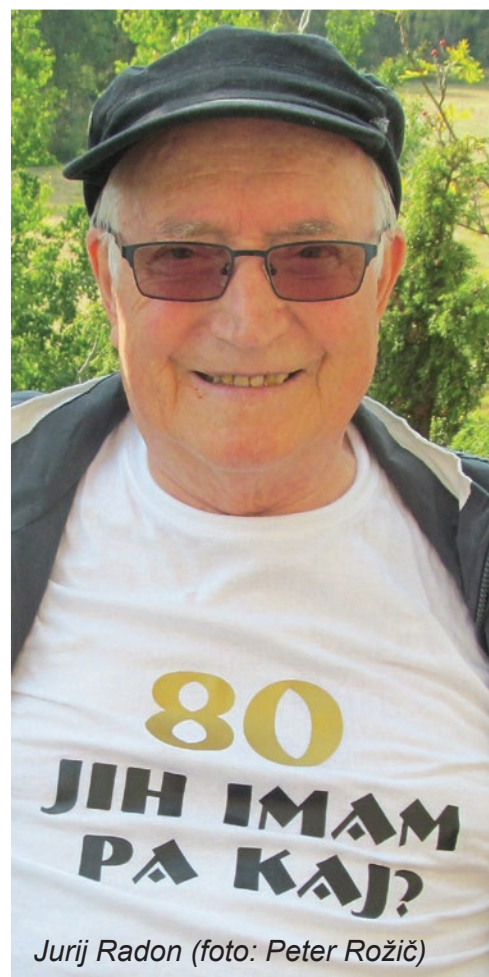
Za to sva se tudi z tovarišem Nejčem namenila ta problem v stebru dokončno preplezati. Odšla sva proti pod Storžiču in naslednji dan pod zapadno steno. Dobro opremljena z klini, vponkami, pomožnimi vrvicami sva vstopila v steber v njegovi vpadnici. Vstop sva obeležila z možicem. Stisnila sva si roke ter si želela uspeha. Drugih besed ni bilo potreba saj sva vedela, da bo vsak dal od sebe vse kar more in se lahko eden na drugega popolnoma zaneseva. Prva dolžina vrvi je veljala meni. Plezal sem po grebenu, ki ga tvori k steni prislonska luska. Vrh grebena sem došel na zeleno glavo kjer sem tudi našel dobro stojišče. Povabil sem ga za seboj, kar je tudi nemudoma storil in bil kmalu pri meni.

Za hip se je ustavil in že je iskal prehode navzgor levo po majhnem razu. Ni pa bilo lahko delo, ker sem kmalu zaslišal udarce kladiva. Počasi se je vrv premaknila. Nejča je splezal na lusko. Seveda se je moral prej spoprijeti z počjo, ki jo tvori luska, v katero je zelo težaven prestop. Poč je tudi vidna iz doline. Od luske se je premaknil še malo navzgor do sedla v steni, kjer me je zavaroval.

Smer naju je vodila naprej po izraziti počji, ki pa je v primeri z spodnjo veliko manjša. Vrh nje je dobro stojišče kjer sva tudi postavila možica. Od stojišča dalje pa se je stena pokazala še bolj strmo in nedostopno kot od spodaj. Nejča mi je hitro pripomnil, da je previs, ki zapira pot nad nama, gotovo ključ smeri. Da je imel prav, sva ugotovila pozneje, ko sva od spodaj gledala nazaj v steno. Da bi se tu obrnila, nama nikakor ni šlo v račun. Zato sva poizkusila srečo. Plezal sem naprej po slabo razčlenjeni plošči pod previsom in iskal prehod desno in levo ali pa vsaj dobro raz-

RAZGOVOR Z NEKDANJIM REŠEVALCEM

Jurij Radon v smeri
Ålvornas Dáns 4
(foto: Peter Rožič)

Jurij Radon (foto: Peter Rožič)

RAZGOVOR Z NEKDANJIM REŠEVALCEM

poko, kamor bi zabil pošten klin. Slednjo sem kmalu našel in z veseljem zabil klin do vratu. Nejča pa je k moji vnemi za zabijanje pripomnil: „špranja“ da ima ta „špranja“ še gotovo bodočnost. V resnici jo je tudi imela, saj sta v njej obsedela še dva klina. Prvi problem je bil premagan, če prav je šlo zelo težko čez previs a šlo je. Priplezal sem na polico kjer sem zabil varovalni klin in zavaroval tovariša. Hitro je bil za menoj če prav se je malo pridušal, ko je izbijal kline v previsu.

Nejča je prevzel vodstvo. Plezal je desno čez platast previs v katerega je »vsadil« štiri kline. Seveda brez stopnih zank in dvojne vrvi bi tukaj bolj slabo opravila. Tudi višje z lahkoto ni šlo. Zajeda do police je zelo težavna. Seveda je tokrat vrsta na izbijanj klinov bila na meni. Izbil sem vse, razen dveh, ki sta se „zrastla“ z previsom.

Na polici sva si privoščila malo počitka ob enem pa sva si ogledala smer nad nama. Nič kaj dobrega ni kazalo. Ali veljalo je poizkusiti. Tudi vreme nama je začelo delati skrbi. Od zapada so se pomikali črni oblaki, ki niso kaj prijetnega napovedovali. Iz police navzgor sem plezal prvi jaz po lažjem terenu do previsa, ki pa bi me kmalu odbil. Iskal sem prehode in po večkratnem poizkusu se mi je posrečilo najti razpoko v previsu v katero sem zabil štiri kline in z njih pomočjo, zelo težavno prestopil na vrh previsa v strme in krušljive plati. Priplezal sem do lopice kjer sem varoval tovariša, ki je pod menoj izbijal kline. Postavila sva v lopico možica, na kar je tovariš desno čez preveso po platastem terenu splezal na greben in po njem na vrh stene. Vrisk mi je naznanil, da je stena preplezana in nekdanje sanje uresničene. Srečna in nasmejana sva si stisnila roke.

Juri

Leta 1953 pa sta z Nejčem v družbi s Francijem Primožičem – Krvinom opravila prvo zimsko ponovitev Direktno in Matevževega stebra. V tistih letih je bil tudi udeleženec alpinističnih taborov v Trenti in na Okrešlju (Zupančič-Wisjak v Mali Rinki, Drofenik-Lipold in Centralna v Planjavi, SZ stena Brane, Dibonova v Špiku, Prusik-Szalay v Steni, Steber v Škrlatici, Raz Jalovca ...). Leta 1954 je v navezi s Primožičem in Janušem ponovil tudi Čopov steber v Steni.

V letih med 1956–1958 je bil načelnik alpinističnega odseka.

Udeležil se je prve samostojne “odprave” tržiškega AO v tuje gore – v Lienške Dolomite in Visoke Ture v

času od 16. do 24. avgusta 1959. Udeleženci odprave so bili: Franc Primožič, Jurij Radon, Marjan Salberger, Nadislav Salberger, Jože Januš, Nejča Perko, Miha Peharc, Janko Krmelj in Alojz Bergant.

Leta 1952 se je pridružil tudi GRS Tržič in aktivno sodeloval v številnih reševalnih akcijah in tečajih do svojega odhoda v tujino leta 1969.

Vedno vesel in nasmejan je med Tržičani znan kot odličen pevec, ki je s svojim glasom izstopal, ko je

Smer Via Lara 4+ (foto: Peter Rožič)

RAZGOVOR Z NEKDANJIM REŠEVALCEM

s planinskimi prijatelji najraje zapel kakšno Čorovo (Marjan Perko).

Po prihodu na Švedsko leta 1972 je po naključju (ne-znanec je na avtobusu bral alpinistično revijo in beseda je dala besedo) spoznal člana stockholmskega plezalnega kluba, ki se mu je nato pridružil. Ko pa se je v osemdesetih letih preselil v svoje prikupno domovanje v naselju Närkevarn, pa se je priključil lokalnemu plezalnemu klubu Tunaberget iz Nyköpinga.

Številnim smerem v švedskih plezališčih je med obiski domovine vedno dodal še kakšno v domačih hribih. Obiskal je Španijo, italijanske Dolomite, Lofote, češke pečenjake, Paklenico, predvsem pa se je zaljubil v norveški Nissedal v pokrajini Telemark, čudovito pokrajino ob jezeru Nisser, poraščeno z borovimi in brezovimi gozdovi, iz katerih se dvigajo gladke zaobljene gore. To pokrajino je v zadnjih dvajsetih letih obiskal kar šestkrat. Imel sem to čast, da sva zadnji obisk opravila skupaj. Via Lara (4+ 400 m) je čudovita smer v nekoliko nagnjeni steni Hägefjella, ki postreže s plezanjem v gladkem granitu z veliko možnostjo uporabe premičnih

varoval (zatiči in frendi), saj v celotni smeri ni nobenega klina. Takih doživetij ne pozabiš nikoli.

V zadnjih letih sva se kar nekajkrat navezala na isto vrv in vedno sem občudoval njegovo, kljub letom, lahkotno gibanje v steni. Predvsem njegov občutek za trenje plezalk na gladkih ploščah se je v granitu švedskih plezališč razvil do potankosti. Jurij kljub nekaj zdravstvenim težavam in letom še vedno vztraja. Ve, da bo nekoč svojo plezalno opremo moral postaviti v kot, a o tem zaenkrat še ne razmišlja. Na to kaže tudi to, da se je močno razveselil nove vrvi – darila svojih klubskih prijateljev. Kljub petinšestdesletni plezalski zgodbi še vedno načrtuje nadaljevanje. Če mu bodo zvezde naklonjene, ima v načrtu jesenski obisk domovine in na njegovo željo plezališča Gradiške Ture v Vipavi.

Pred leti mi je v pogovoru dejal, da je star alpinist: "Kok'r de b' zaspav na vlak", vsi so že odšli, ti s' pa še k'r gor." Kljub temu, da je zakoračil v deveto desetletje, mu iz srca želim še dolgo vožnjo na tem vlaku.

(foto: arhiv Franci Primožič)

Na grebenu Roter Turma v Lienških Dolomitih. Z leve: Miha Peharc, Jurij Radon, Franci Primožič

Reševalna akcija v Storžiču 26. 7. 2014

Matija Perko

Helikopter je ponesrečenko odpeljal v bolnico (foto: Primož Štamcar)

Reševanje ponesrečenke je imelo nekaj posebnosti, ki niso ravno pogoste. Vsi podatki so kazali na hude telesne poškodbe, zato je bil čas izrednega pomena. Planinka se je pri padcu poškodovala razmeroma visoko na Storžiču. Vreme tega dne ni bilo najboljše, zato helikopter ni mogel prileteti do kraja nesreče.

Na tistem delu Storžiča pot skozi Žrelo poteka preko stene, zato skoraj ni možnosti, da bi helikopter reševalce izkrcal z naslonom sanke.

Posebnosti:

- Helikopter je reševalce z opremo prepeljal najvišje, kolikor je dopuščalo vreme, in jih izkrcal s pomočjo elektromotornega vitla, za kar je poskrbel reševalec letalec.
- Reševanje je potekalo kombinirano (helikopter–klasično–helikopter).
- V pripravljenosti je bila tudi ekipa GRS Kranj.
- Ekipa GRS Tržič je reševanje izvedla na južno stran Storžiča, kjer je lažji teren.

Opis nesreče: Planinka je sestopala po markirani planinski poti z vrha Storžiča v smeri Žrela. Pri sestopu ji je v skalnem delu nekje na nadmorski višini 1930 m zdrsnilo. Padla je približno 20 višinskih metrov po pobočju in se v strmeh delu ustavila. Ob padcu je utrpela več poškodb po glavi, rokah in hrbtu, vsi znaki so

kazali na poškodbo hrbtenice. Prijatelj iz skupine je o nesreči tel. obvestil 112 in zaprosil za reševanje.

Opis reševanja: Na podlagi zbranih obvestil s kraja nesreče sta bila preko centra 112 takoj aktivirana moštvo GRS Tržič in dežurna ekipa za helikoptersko reševanje. Ker je bil Storžič na višini nesreče zavrt v megle in oblake, je bila aktivirana še ekipa GRS Kranj s petimi reševalci za morebitno pomoč pri klasičnem transportu, ki bi potekal na planino Javornik. Ko je proti kraju nesreče poletela dežurna ekipa za helikoptersko reševanje, je bilo v smeri kraja na poti tudi moštvo GRS Tržič.

Zaradi megle na kraju nesreče helikopterska ekipa ni mogla opraviti reševanja. Reševalci GRS Tržič so bili že pri Domu pod Storžičem. Posadka helikopterja SV je poskrbela za prevoz moštva, zdravnika in reševalne opreme čim bližje proti kraju nesreče.

Zaradi zahtevnosti terena je helikopter reševalce prepeljal pod bazo oblakov in jih izkrcal s pomočjo elektromotornega vitla, za kar je poskrbel dežurni reševalec letalec. Reševalci so ponesrečenko zdravniško oskrbeli, imobilizirali na vakuumsko blazino in nosila TSL. Ko je bilo na kraju nesreče dovolj reševalcev, so pričeli s štafetnimi spusti po strmeh pobočju na južno stran Storžiča. Helikopter je medtem odletel na Brnik in čakal v pripravljenosti.

Ponesrečenko so reševalci spustili približno 200 višinskih metrov. Tam sta se oblačnost in megla trgali, zato je vodja reševanja spet poklical helikopter. A tokrat na južno stran Storžiča, nad planino Javornik. Od tu je helikopter z dežurno posadko lahko s pomočjo elektromotornega vitla na primernem mestu ponesrečenko dvignil v helikopter in jo prepeljal v UKC Ljubljana, kjer je ostala na zdravljenju.

Medtem so reševalci poskrbeli tudi za spremstvo pri sestopanju obeh prijateljev poškodovane planinke. Sestopali so po poti skozi Žrelo do Doma pod Storžičem, kjer so imeli avto. Na enega od prijateljev je bilo še posebej treba paziti, saj je videl prijateljičin padec in je zaradi tega pri sestopu imel nekaj psihičnih in fizičnih težav.

Pilot helikopterja Matej Hajdinjak je o reševanju povedal: 26.07.2014 ob 10.23 uri smo dobili poziv RECO Kranj na akcijo reševanja poškodovane planinke na Storžiču. Takoj smo dobili tudi odobritev ZOC, pripravili helikopter ter ob 10.33 uri poleteli. Poleg posadke helikopterja (Hajdinjak/Rek/Dajčman) je bila v helikopterju še reševalna ekipa (dr. Kokalj/reš.-let. Arh/policist Drnovšek). Pihal je srednje močan južni veter, ki je narival nizko do srednje visoko oblačnost ob južno pobočje Storžiča. Ker zaradi oblakov nismo mogli preleteti grebena, smo leteli okoli Kriške gore in pristali ob Planinskem domu pod Storžičem. Tam so nas že čakali reševalci GRS Tržič, ki so nam opisali kraj nesreče. Kljub temu, da je bila baza oblakov na severni strani višja, so bili oblaki še vedno prenizko, da bi lahko poleteli do poškodovane. Zaradi južnega vetra so na severni strani nastajali zračni vrtinci, rotorji, ki so neprestano spreminjali višino in strukturo oblačnosti. Odločili smo se, da zdravnika in reševalce prepeljemo čim bližje poškodovanki, od koder bi potem reševanje nadaljevali klasično.

Na krov smo vzeli enega od lokalnih reševalcev ter poleteli iskat najboljše mesto za izkrcanje. Po daljšem (10 minut) iskanju in preganjanju med meglicami smo ugotovili, da bomo izkrcavali reševalce na pot skozi Žrelo, ki je bila najbližja, vendar hudo strma. Žrelo na Storžiču je razmeroma ozko (vsaj s helikopterske perspektive), zato je bila potrebna velika natančnost in pazljivost pri vstopu in lebdenju. Ker je pot zelo strma, nismo mogli opraviti pristanka ali naslona s sanmi, temveč smo za spust reševalne ekipe uporabili elektromotorno vitlo. Kljub neugodnim vetrovom in zahrbtnim oblakom nam je uspelo izkrcati zdravnika in reševalca, ki sta se takoj napotila proti poškodovanki približno 300 metrov višje. Nato smo poleteli v dolino in v več naletih na različne višine (odvisno od trenu-

tne višine oblakov) v Žrelo prepeljali še 5 reševalcev z opremo za klasično reševanje. S tem smo jim prihranili poldrugo uro hoje, ponesrečenki pa čakanje na pomoč. Vremenske razmere so bile zahtevne, zato je bilo pomembno da je bila posadka helikopterja izkušena ekipa za reševanje v gorah. Ker smo vedeli, da bo klasično reševanje do spodnjega roba oblačnosti trajalo kar nekaj časa, smo se vrnili na letališče Brnik in dotočili gorivo.

Reševalci so medtem ponesrečenko oskrbeli in transportirali do spodnje meje oblačnosti. Obvestili so nas, da se spuščajo po južnem pobočju. Ob 13.30 uri smo ponovno poleteli proti Storžiču. Tokrat na južnem pobočju gore, smo nad planino Javornik opazili reševalce s ponesrečenko. Zaradi terena smo delo opravili z vitlom. Razmere na južnem pobočju so bile veliko bolj stabilne kot na severnem in vkrcanje je potekalo brez posebnosti. V helikopter smo dvignili ponesrečenko in zdravnika ter takoj nadaljevali let v UKC Ljubljana, kjer smo poškodovanko ob 14.05 uri predali v ustrezno oskrbo. Skupno smo naleteli 2:30 ure, 9 pristankov, 20 ciklov EMV.

Primož Štamcar je o reševanju povedal sledeče: Po sklicu za reševanje smo s prvim vozilom hiteli proti koči Pod Storžičem. Zelo hitro je tam pristal helikopter

Oskrba ponesrečenke in priprava na transport (foto: Primož Štamcar)

Slovenske vojske, v katerega sem se z najnujnejšo opremo vkrcal, da čim prej pridemo do ponesrečenke, točno lociramo kraj, jo oskrbimo in sporočimo točno stanje (lokacijo, poškodbe, potrebna oprema ...).

V helikopterju sta bila že reševalec letalec Arh Miha in zdravnik Franci Kokalj. Posadki sem razložil, kje naj bi nas odložili (greben Psice), a nas zaradi precej nizke baze oblakov ni mogel izkrcati. Helikopter se je spustil nižje in naju s pomočjo vitla odložil na pot skozi Žrelo tik pod oblaki. Reševalca letalca je posadka dvignila nazaj v helikopter, da je lahko s pomočjo vitla kasneje izkrcal še ostale potrebne reševalce in opremo.

Z zdravnikom sva do grebena imela približno 150-200 višinskih metrov. Hitro sva se z zdravnikom zapodila po poti v hrib. Prevzel sem zdravnikov težji nahrbtnik, on je vzel mojega, ki pa ni bil kaj dosti lažji. Na grebenu sva srečala sestopajočega planinca, ki nama je povedal, da bova čez približno 10 minut na kraju nesreče. Bila sva povsem v megli. Po prihodu do ponesrečenke delo takoj prevzame zdravnik, nakar jo oskrbiva in pripraviva za transport.

Oba njena prijatelja sta povedala, kako se je zgodilo: spuščali so se z vrha, ko je na mestu, kjer je sicer jeklenica (prečnica), nenadoma zdrsnila. Očitno so roke zgrešile pridržati-ujeti jeklenico, nakar je padla prek stene cca. 20-30 m pod pot (oz. skoraj ponovno na pot v spodnjem delu), zaslišala sta top udarec in še nekaj kotaljenja, nič več besed, zato sta hitro sestopila do mesta, kjer je obležala.

Po radijski zvezi sem sporočil stanje, katero opremo bomo potrebovali (nosila, vrvi za sidrišča in spuščanje, vakuumsko blazino in drugo). Helikopter je medtem vozil ostale reševalce nekje do pol poti po Žrelu, ostalo so nadaljevali peš. Kmalu nas je bilo dovolj, da smo jo lahko preložili na nosila, pripravili sidrišča in začeli s spuščanjem. Med reševanjem se nam je pridružil en reševalec iz Kranja, ki je bil slučajno v bližini.

Ocenili smo, da bo boljše spuščanje opraviti na južno pobočje proti planini Javornik. Ker nismo vedeli, kako bo z vremenom, je bilo v pripravljenosti še pet reševalcev iz GRS Kranj.

Medtem se je v smeri proti planini Javornik nebo nekoliko razjasnilo (oblaki so se razmaknili), da je bilo možno uporabiti helikopter. Po klicu je takoj priletel in opravil dvig ponesrečenke v helikopter ter jo odpeljal proti Ljubljani.

V reševanju so sodelovali:

- helikopter SV s posadko: Branko Rek, Matej Hajdinjak in Boro Dajčman;
- reševalec letalec Miha Arh;
- zdravnik Franci Kokalj;
- 14 reševalcev GRS Tržič: Matjaž Kos, Miran Tišler, Miha Lovrenčak, Blaž Belhar, Primož Štamcar, Jože Godnov, Robert Vidic, Martin Belhar, Klemen Belhar, Sašo Rožič, Matej Štular, Elemir Zrim, Samo Opalk, Primož Rožič;
- 5 reševalcev GRS Kranj: Zvone Korenčan, Gregor Šifrer, Anton Štern, Miha Triler, Filip Bertoncelj.

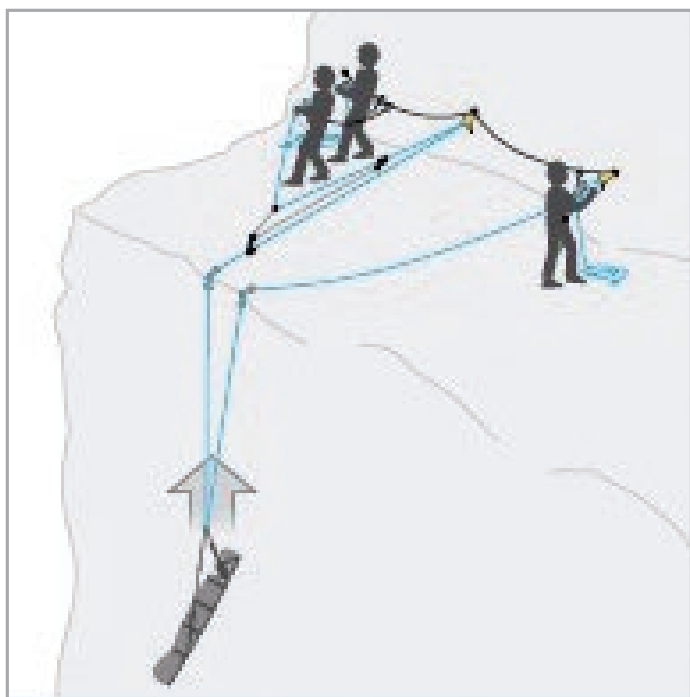
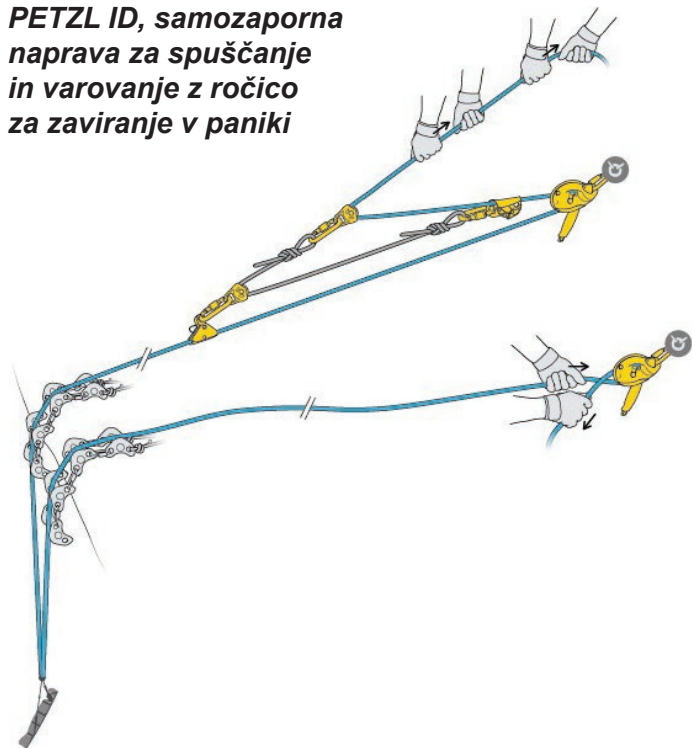
Občasno se je megla razredčila
(foto: Primož Štamcar)

Tehnični pripomoček

Slavko Rožič

PETZL ID, samozaporna naprava za spuščanje in varovanje z ročico za zaviranje v paniki

Od leta 1999 je ID Petzlovo temeljno orodje za delo na vrvi, za reševanje sodelavcev in za tehnično reševanje. Nekako v istem času smo v GRS uvedli Petzlov STOP, ki ga imenujemo tudi "desonder", in je ravno tako samozaporna naprava za spuščanje

z enojno vrvjo. Proizvajalec ga je izdelal in namenil predvsem za jamarje. V GRS smo ID z veliko truda uspeli predstaviti in uvesti s prihodom vitla KONG v tehniko GRS pred dvema letoma. Mnenje kar nekaj inštruktorjev je, da je tehničnih naprav preveč in da obstoječi nabor opreme popolnoma zadostuje tehniki reševanja, ki so jo konec devetdesetih let prejšnjega stoletja definirali in zapisali inštruktor Pavle Oman in njegovi sodelavci. Čas je prinesel nova znanja in opremo, ki je še boljša in varnejša in pri tako zahtevnem delu, kot je gorsko reševanje, moramo stremeti k uporabi najboljše možne opreme.

ID lahko uporabimo v vrvni tehniki tam, kjer je potrebna samozaporna funkcija in obstaja možnost za prehod iz spuščanja v dvig, saj z že vpeto napravo ID in le dvema dodatnima elementoma (prižema in vponka) hitro preidemo v dviganje. Omogoča nam tudi varno in kontrolirano spuščanje bremen s težo do 250 kg, testi pa kažejo, da 10-mm vrv začne pod obremenitvijo drseti šele pri 440 kg!

Pri spuščanju vrvi z ročico predstavlja dodatno varnost t.i. funkcija panic break. To pomeni, da v primeru, da ročice ne kontroliramo ali jo v paniki stisnemo, naprava avtomatično zavre vrv in prepreči nadaljnje drsenje.

Petzl ponuja kar nekaj na videz podobnih izdelkov (RIG, ID S, ID L), ki se med sabo razlikujejo predvsem po nosilnosti in teži in ciljajo na točno določeno interesno skupino.

Konkurenčni izdelek ameriškega proizvajalca CMC je MPD (multi purpose device), ki je po testih še bolj praktičen, predvsem pri spuščanju težjih bremen.

Slavko Frantar – Mojih 40 let v GRS

Matija Perko

Slavko Frantar – Čopk je začel plezati v začetku sedemdesetih let. Takrat se nas je pet vpisalo v AO Tržič. Kar nekaj lepih vzponov sva opravila skupaj, še posebej v prvih letih plezanja. Kot najstarejši v generaciji se je Slavko kmalu pridružil gorskim reševalcem v Tržiču. Po podatkih GRS je leta 1974 začel prihajati na sestanke GRS Tržič.

Slavko je letos prejel visoko priznanje GRZS za 40 let aktivnega dela v gorski reševalni službi.

Spoštljivo obdobje! Za Slavka plodno, polno dogodkov, uspehov, tudi težkih trenutkov, a izkušnje in znanje so skozi leta pomagale, da je še vedno med aktivnimi reševalci.

Ko sem ga enkrat v aprilu zjutraj poklical, je deloval zaspano, a sva bila kmalu v normalnem razgovoru. "Čopk, glede na priznanje, ki si ga prejel, se spodobi, da te malo povprašam o teh 40 letih. O tebi bom napisal članek za Gorskega reševalca."

"Aja," je odgovoril. In sva bila zmenjena. No, sprva sem mislil, da bo nasprotoval, zato sem bil ob privolitvi prijetno presenečen.

Pa povej najprej, kaj je bilo tisto, zaradi česar si se vključil v GRS?

Takrat je bilo normalno, da smo veliko plezali. Potem je bilo nekako samoumevno, da si se znašel med gorskimi reševalci. Pravzaprav je bilo lažje postati alpinist kot pa član gorske reševalne službe.

Tvoji prvi vtisi po sestankih, vajah?

Z občudovanjem sem opazoval "tastare", ki so kadili "fajfe" in imeli na prsih znak GRS. Vaje in tečaji so prišli kasneje in če to primerjam z današnjim časom, je bilo teh aktivnosti manj kot danes.

Se spomniš prvega reševanja?

Ja, se spomnim! Prvo reševanje, v katerem sem sodeloval, je bilo v Triglavski steni, v Bavarski smeri. Tega ne bom pozabil, saj je trajalo dva dni. Kot se spomnim, si je plezalec pri padcu zlomil golenico. Za transport smo uporabili gramingerjev sedež. Vse je potekalo klasično. Do kraja nesreče je večina reševalcev prišla po Slovenski smeri, jaz sem šel po Nemški smeri, potem pa vsi po Zlatorogovih policah na

izstop Bavarske smeri. Takrat med dostopom nihče ni bil navezan. Steno in smeri smo pač dobro poznali.

Kako so nate vplivale tragične zgodbe ponesrečenih?

Take zgodbe vsakomur, ki je normalen, pustijo sledi. V reševanju brez tega pač ne gre, pozabil pa ne bom nikoli.

Če potegneva črto preko celega obdobja. Reševanje ob tvojih začetkih in reševanje danes?

Včasih smo bili res samo gorski reševalci in smo reševali v gorah, na nedostopnem terenu in tam, kjer ni bilo poti. Danes rešujemo na različnih področjih, usposabljanj in preverjanj znanja je veliko, tako da reševalno delo vzame veliko našega prostega časa.

V čem so razlike največje?

Praktično so razlike v vsem. Dela je veliko več, prav tako imamo več posredovanj. Res pa smo danes mnogo bolje opremljeni kot ob mojih začetkih. Zaradi tega nas uporabijo tudi za drugačna posredovanja.

Kakšne so razlike v opreми?

Danes imamo na voljo veliko več opreme, ki je lažja, boljša, predvsem pa varnejša. A kljub temu so nahrbtniki ravno tako težki kot nekoč. Danes obveščanje za reševanje poteka res hitro, k čemur pripomorejo pozivniki, radijske postaje in telefoni. Včasih je bil sklic reševalcev opravljen s pomočjo policistov in s kurirskim načinom obveščanja, kar je vzelo več časa.

Kako so na tvoje odhode v hribe in na reševanja gledali doma?

Na moje odhode v hribe, na "plezarijo" so gledali s strahom, ker so se bali nesreče. Pri odhodu na reševanja je bilo drugače, bili so bolj pomirjeni, saj sem šel nekomu pomagat. A se je to spremenilo, ko so se tudi med reševanjem ali usposabljanjem začele dogajati nesreče reševalcev.

Nekaj časa si živel v Ljubljani. Si bil takrat manj aktiven pri reševanju?

Na vsa usposabljanja, tečaje in izpite sem redno hodil v Tržič. Včasih sem bil tudi doma, pr' svet' Než', ko je bilo treba na reševanje. Sem pa takrat veliko plezal, posledično sem bil v hribih in pogosto sem se znašel v bližini nesreče, kjer sem potem pomagal.

V teh letih se je ponesrečilo tudi veliko prijateljev.

V vsem obdobju imam na gore veliko lepih spominov. Tista temna stran zgodbe so pa nesreče, še posebej težko je bilo takrat, ko se je ponesrečil kdo od znancev, prijateljev ali soplezalcev, s katerimi so me vezala skupna doživetja.

Katero težko reševanje ti je najbolj ostalo v spominu?

Bilo je več težkih reševanj, a najbolj mi je ostalo v spominu takrat v Triglavu na Bambergerjevi poti. Samo štirje reševalci smo gor prinesli vse potrebne vrvi, "mariner" in ostalo plezalno opremo. Pomagala sta nam še dva alpinista, ki sta ravno takrat sestopala. Bilo je težko, veliko smo morali improvizirati, tudi s helikopterjem. Če sem malo kritičen: danes bi nas pometali iz GRS. A smo uspešno opravili. Tako pač je. Reševanje je nevarno delo.

Si se poškodovance navadil sprejemati kot nekaj samoumevnega, vsakdanjega?

Pravega obraza ne pokažem, mislim, da navzven delujem preveč robato. Tega se nikoli ne navadiš, le naučiš se čustva potisniti stran, saj le tako lahko delaš.

Zakaj pravzaprav vztrajaš toliko časa? Navsezadnje te pesti kar nekaj zdravstvenih težav.

Kljub vsem težavam sem veliko v gorah, vsako leto še vedno opraviš do trideset plezalnih vzponov. Sem pa tudi registriran alpinist. Zaenkrat zmorem tudi med reševalci.

Kaj je tisto, kar "vleče"?

Rad pomagam, tam je dobra družba, med reševalci imam veliko prijateljev in soplezalcev.

Ko razmisliš za celotno obdobje, bi se še enkrat odločil enako in postal gorski reševalec?

Ja, verjetno bi še enkrat postal gorski reševalec. Pot od alpinista do reševalca je bila takrat nekako samoumevna.

Usposabljanja in vzdrževanje statusa aktivnega reševalca najbrž niso enostavna pri tvoji starosti?

Pravila so za vse enaka, ne glede na starost. Ko ne bom več zmoget, se bom pridružil "zaslužnim članom" in končal aktivno delo reševalca.

Bi kaj spremenil?

Mislím, da bi morali biti vsi reševalci alpinisti. Preprosto so ta znanja obvezna, menim, da bi morali to vsi izpolniti. Moj predlog bi bil, če že kandidat nima izpita za alpinista, naj vsaj opravi določeno število vzponov preko AO-ja.

Kaj bi želel povedati mlajšim reševalcem in ostalim bralcem?

"Splača se, vse dobro se vrača!"

Čopk, hvala za odgovore. Čestitam ti tudi za priznanje, ki si ga dobil.

Slavko Frantar – Čopk (foto: Vili Vogeltnik)

Toni Smolej – Letalsko reševanje

Slavko Rožič

Helikoptersko reševanje v gorah je eden od načinov gorskega reševanja, ki v primernih pogojih omogoča hiter dostop do ponesrečenca in njegov transport do zdravstvene ustanove.

Prve ideje o vertikalnem letu prihajajo s Kitajske (400 let pred našim štetjem), idejo je kasneje v renesansi povzel tudi Leonardo da Vinci, izvedba je postala realnejša z industrijsko revolucijo v 19. stoletju. Za prvi polnofunkcionalen helikopter na svetu velja nemški Focke-Wulf Fw 61 iz leta 1936, nato se je razvoj helikopterjev v nacistični Nemčiji ustavil. Pobudo so prevzele ZDA. Prvi serijski helikopter je patentiral Rus Igor Sikorsky (model R-4) leta 1944. Z razvojem turboinjekcijskih (jet) motorjev v naslednjih letih so konstruktorji lahko bistveno povečali zmogljivost helikopterjev, ki so tako postali zanimivi tudi za civilno družbo in posledično tudi za reševanje v gorah.

Za rojstni dan modernega helikopterskega reševanja štejemo 22. 12. 1952, ko je švicarski pilot Sepp Bauer s helikopterjem Hiller 360 opravil reševanje v gorah nad Davosom. Helikopter, novo tehnično pridobitev v tistih časih, so s pridom uporabljali in z njim pridobivali izkušnje predvsem v Švici in Ameriki, akcije so postajale vse zahtevnejše in tudi ostale alpske države so hitro spoznale velike prednosti tovrstnega reševanja.

Toni Smolej na plezalni poti Monte Paterno (foto: arhiv Toni Smolej)

Prvo reševanje s helikopterjem v Sloveniji je bilo opravljeno daljnega leta 1963 v Veliki Dnini. Takrat je reševanje izvedel avstrijski helikopter, odgovorni v državi in posamezniki v GRS pa so spoznali, da je helikopter za reševanje v gorah velika prednost. Leta 1967 je na Brniku pristal prvi slovenski helikopter v lasti takratne Milice (danes Policija), leto kasneje pa je bila ustanovljena Podkomisija za letalsko reševanje pri GRS, ki je začela uvajati in preizkušati tehnike helikopterskega reševanja v gorah.

Helikopter je za reševanje v gorah postal nepogrešljiv, današnja Komisija za letalsko reševanje (KLR) pa še vedno skrbi za razvoj tehnike reševanja in usposabljanje gorskih reševalcev za to zahtevno in nevarno delo. Pogovarjali smo se s Tonijem Smolejem, ki že drugi mandat vodi KLR.

Kaj si raje: načelnik ali predsednik komisije?

Raje delam v društvu, ki je osnova vsakega reševalca, baza, iz katere izhaja. Delo na zvezi in v komisijah pa je nadgradnja temu.

Kdaj in kako si se odločil za delo kot reševalec letalec in kaj te je vodilo k temu?

Ko sem se leta 1985 odločil za delo kot reševalec letalec, še ni bilo normativov in postaje so za letalce predlagale tiste, ki smo bili aktivnejši. Biti letalec pomeni nekakšna nadgradnja reševalca, saj imaš tako možnost hitreje priti do mesta nezgode in prej pomagati poškodovancu. Danes pa ne vem, ali bi se še enkrat odločil za to pot.

Kakšna je po tvojem mnenju vloga KLR kot komisije v GRZS in kako je sestavljena?

KLR je ena od tehničnih komisij v GRZS, ki skrbi za usposabljanje reševalcev letalcev in zdravnikov reševalcev letalcev. Poleg tega skrbi za usposabljanje reševalcev pri delu s helikopterji. Moduli oz. stopnja zahtevnosti usposabljanj je različna, vaje pa so predpisane z uredbo na nivoju Uprave za zaščito in reševanje. Komisija je sestavljena iz predsednika komisije in članov, ki jih predlagajo društva, pri delu komisije pa sodelujeta tudi predstavnik pilotov Policije in Slovenske vojske.

Kdo lahko postane letalec in kdo član komisije?

Letalec lahko postane gorski reševalec, ki ga za to delo predlaga društvo. V sistem se lahko vključi do dopolnjenega štiridesetega leta in če na podlagi normativa drug letalec v društvu preneha opravljati delo. Tudi člane komisije predlagajo društva, pričakuje se, da so inštruktorji tehnike GRS, da poznajo področje reševanja s helikopterjem in da imajo izkušnje iz klasičnega reševanja. Pomembno se mi zdi zlasti, da imajo izkušnje iz klasičnega reševanja, kar se včasih preveč zapostavlja.

Se ti zdi, da je preveč administracije in ti ostane premalo časa za operativne zadeve?

Menim, da je administracije preveč, vpeti smo v sistem, ki nas včasih sili, da se več ukvarjamo s papirji kot z operativnim delom. Želel bi si, da bi namesto kakšne administracije raje opravili kakšen cikel vaj na terenu, kar bi bilo koristneje.

Kako ocenjuješ trenutno situacijo na področju helikopterskega reševanja v gorah? So kakšne težave in če so, katere?

Težave so vedno, vendar se jih da premostiti. Ena večjih težav je sestava ekipe izven časa dežurstva, pogosto se dlje časa išče zdravnike in s tem zgublamo dragoceni čas. Tukaj ne bi smeli prevladovati lokalni interesi, ampak interes čim hitrejši in čim boljše oskrbe ponesrečenca. Seveda je pomemben faktor primerna usposobljenost ekipe, ki rešuje v gorah. Motita me tudi miselnost in kritika, da so naši letalci premalo sposobni. Če kritika prihaja iz lastnih vrst, me to še bolj boli.

Delo s helikopterjem je stresno in je lahko nevarno. Ste letalci dovolj usposobljeni in kako potekajo vaše vaje?

Zdi se mi pomembno, da se zavedamo, da je helikoptersko reševanje nevarno in stresno. Edino zdravilo je dovolj usposabljanja in vaj, kar lahko prepreči strah in negotovost v primeru akcij. Vaje potekajo dvakrat letno, v kopnih in zimskih razmerah. Vaj in usposabljanj ni nikoli dovolj, zato si želim, da bi imeli več možnosti zanje.

Kako se spoprijemaš s stresom ob vsem delu, ki ga moraš opravljati kot načelnik postaje, in še ob vodenju tako zahtevne komisije, kot je letalska?

Stresa sem se privadil, včasih pa se odraža kot pomanjkanje potrpežljivosti doma. Vsak drugi dan pretečem 20 km ali naredim kakšno turo v Karavankah, dolgo najmanj 3 h, da si zbistrim glavo. Pozimi med vikendi turno smučam ali naredim kakšen zimski pristop na vrhove, poleti pa plezalne poti in vzponi na osamljene vrhove brez množic. Ostanek časa pa je dežurstvo doma za primer akcije.

Tvoja sanjska destinacija za dopust?

Deset dni na Irskem z ženo Sonjo in brez telefona.

Koča GRS Tržič na planini Šija

Peter Rožič

V letu 1992 je postaja GRS Tržič praznovala 55-letnico ustanovitve.

Za jubilej smo od Ministrstva za obrambo s posebno pogodbo dobili v uporabo brunarico na planini Šija, ki je nekoč pripadala objektom nekdanje stražnice. Lepše darilo bi težko dobili, zato tudi navdušenja in poleta pri obnovi ni manjkalo. "Brunarico bomo uporabljali predvsem pri organizaciji različnih oblik usposabljanja, saj so za to skoraj idealni tereni v neposredni bližini tako pozimi kot poleti," je v poročilu o delu zapisal načelnik postaje (zbornik 60 let GRS Tržič).

Objekt je bil pred našim prevzemom precej zapuščen, a še vedno v solidnem stanju, kljub temu smo se takoj lotili posodabljanja in nujnih vzdrževalnih del. Zelo hitro pa se je kljub veliki vnemi celotnega moštva postaje pokazala potreba, da se določi nekoga, ki bo "gospodaril" s kočo. Predvsem koordiniranje, kaj je

potrebno storiti najprej, organizacija dela in skrb za objekt, nabava potrebnega materiala in še mnogo drobnih opravkov. To vlogo sem v letu 1993 prevzel jaz. Niti sanjalo pa se mi ni, da bo v naslednjih več kot petnajstih letih to postalo velik del mojega vsakdanjika in v veliki meri cele moje družine. Ob pomoči celotnega moštva postaje pri večini večjih del se je nabralo nešteto ur, preživetih na Šiji v vseh mogočih vremenskih razmerah.

Najprej je bilo kočo potrebno zavarovati pred nadaljnjim propadanjem in ustvariti pogoje za varno bivanje v njej. Odstranili smo propadajočo leseno verando pred kočo in žično ograjo okoli nje. Prva skrb so bili precej dotrajana streha, razpadajoč nevaren dimnik in štedilnik. V letu 1994 je bil zgrajen nov ustrezen dimnik in nabavljen nov štedilnik, takoj za tem pa je bila do konca leta v več delovnih akcijah streha prekrita z deskami, izolacija in novo macesnovo kritino. Za-

Koča GRS Tržič na Šiji
(foto: Peter Rožič)

Delovna akcija (foto: Peter Rožič)

radi pomanjkanja prostora smo se leta 1995 odločili, da podstrešje uredimo v spalni prostor, in da zaradi velikih problemov z vodo WC postavimo zunaj. Zamenjana je bila dotrajana električna napeljava (povezava z agregatom v taborniškem domu, ki je nastal iz nekdanje stražnice, nato smo po letu 2000 nabavili lasten agregat) in dodana še napeljava za alternativo – sončne celice in akumulatorske baterije za razsvetljavo, kasneje pa tudi za UKW radijsko postajo.

Leta 1997 je koča dobila tudi eno izmed prvih samodejnih radijskih postaj za klic v sili SAPOGO. Direktna povezava z regijskim centrom za obveščanje, ki je bila izdelana za potrebe GRS in je z razvojem mobilne telefonije in z njeno vse večjo pokritostjo počasi izgubila namen, zato je bila pred nekaj leti ukinjena. V letu 1997 smo se posvetili stalnim problemom z oskrbo vode. Izvir studenca je približno 100 m pod planšarijo, kjer hidravlični oven črpa vodo do rezervoarja

ob taborniškem domu, nato pa vodo z električno črpalno prečrpamo v naš rezervoar nad kočo. Obnovili smo vodovodno napeljavo od rezervoarja do koče in jo nekoliko preuredili.

Leta 2000 smo v koči zamenjali še dotrajan pod z macesnovim, nato 2004 zamenjali še okna in naslednje leto obnovili tlak na terasi. Vsako leto pa je bilo potrebno mnogo drobnih vzdrževalnih del, da je koča v tako dobrem stanju. Sodelovanje s sosedi pastirji in taborniki je bilo vsa leta odlično. Zadnjih nekaj let pa so se razmere s pašno skupnostjo zaradi lastništva zemlje nekoliko zapletle (kar bi moral urejati lastnik in ne GRS, ki je samo uporabnik), tako da je bilo potrebno odstraniti zunanji WC, čeprav dvajset let nikogar ni motil, in novega postaviti ob koči.

Vsa leta vzorno skrbimo za kočo in okolico ter za zadostno zalogo drv.

Peter Rožič pri čiščenju snega s sončnih celic (foto: Kornelia Rožič)

Ves čas koča služi svojemu osnovnemu namenu izobraževanja članstva na mnogih zimskih in letnih tečajih članov GRS. Med drugim smo v letu 1998 izvedli tudi prvi postajni helikopterski tečaj. Svojo vlogo je koča odigrala tudi ob raznih reševalnih in iskalnih akcijah.

Najbolj odmevna je bila decembra leta 1993, ko se je v sosednjem taborniškem domu močno opekla mlada planinka. Takrat je zaradi megle v dolini v reševalni akciji prvič sodeloval vojaški helikopter, za kar smo bili takrat neopravičeno deležni precej kritik, obenem pa je ta dogodek sprožil postopne premike k v zadnjih letih zglednemu sodelovanju helikopterskih ekip ne glede na "barvo" plovila.

Poleg tega koča služi tudi druženju moštva postaje na raznih srečanjih. Kot izhodišče je bil od kočice več kot petnajstkrat izveden turnosmučarski pohod Šija–

Javornik v spomin na našega člana Liborja Anderleta – Fula. Tu smo imeli srečanje z zamejskimi (celovškimi) reševalci, kolesarski duatlon v organizaciji postaje in tudi oddih naših članov. Koča je primerno izhodišče za številne letne in predvsem zimske turnosmučarske ture, kar je priljubljeno pri vsem članstvu. Z dobrim gospodarjenjem in vzdrževanjem skrbimo za objekt, ki nam je bil dan v uporabo, v obojestransko zadovoljstvo lastnikov in uporabnikov.

V vseh letih svojega "gospodarjenja" v koči sem s svojo družino prebil veliko delovnih ur, saj se vedno najde kakšno delo. Tudi planinskih užitkov je bilo veliko – izletov po okoliških vrhovih in pašnikih v vseh letnih časih in vremenskih razmerah. Za nobeno uro dela in hribovskih (tudi gobarskih) užitkov mi ni žal in vedno se jih rad spominjam, ne glede na to, da je bilo včasih tudi težko. Veliko doživetij se je nabralo. Od prenekatere vratolomne zimske vožnje z Lado

Nivo, spomladanskega prebijanja zametov, težav z vodo in električno energijo, posledično pa odpovedjo SAPOGO, do nočnih zimskih obiskov okoliških vrhov in čudovitih sončnih vzhodov. Nečesa ne bom nikoli pozabil: kako lepo v zasneženi koči zadiši pečena božična potica.

Vsaka zgodba se enkrat zaključi in tako sem se v letu 2007 poslovil od aktivnega operativnega dela v postaji GRS Tržič in zaradi tega sem kakšno leto zatem tudi gospodarjenje v koči predal drugim.

Sedaj za kočjo že nekaj let skrbi Stane Sova in se spopada z raznimi problemi, ki se včasih zdijo nerešljivi, a jih z vztrajnostjo in delom vedno premaga. Več kot dvajset let že uporabljamo in skrbimo za "darilo". Ponosni smo lahko na opravljeno delo, ki na vsakem vogalu kaže, da smo dobri gospodarji koč, ki nam je bila zaupana v uporabo.

SAPOGO
(foto: Peter Rožič)

Koča GRS Tržič na planini Šija – po tekmi (foto: Vili Vogeltnik)

V TUJIH GORAH

Toblacher Pfannhorn, 2663 m
(foto: Janez Primožič)

Skupne ture GRS Tržič v letu 2014

Janez Primožič

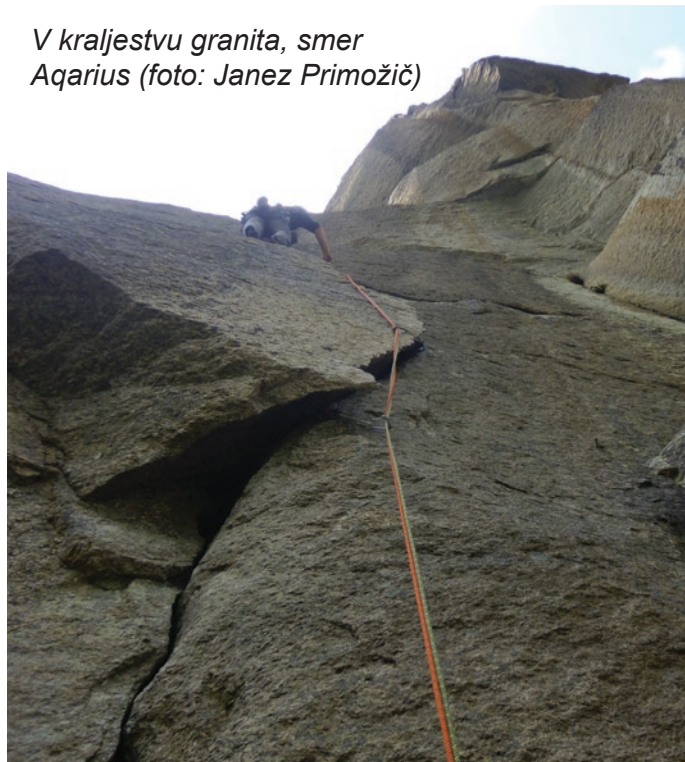
V TUJIH GORAH

Kot vsako leto smo se tudi v lanskem letu kar nekajkrat na turo odpravili skupaj. Včasih je pobuda prišla od Društva gorske reševalne službe Tržič (DGRS Tržič) kot tudi od Alpinističnega odseka Tržič (AO Tržič), saj nas je veliko gorskih reševalcev, ki smo tudi člani omenjenega odseka.

Naše skupne ture so bile družabnega kot tudi poučnega značaja, saj smo kar nekajkrat sodelovali na mednarodnih izobraževanjih, ki smo jih nato s pridom izkoristili tudi za gorniške aktivnosti.

Že v marcu preteklega leta smo imeli najštevilčnejšo skupno turo, tridnevni turnosmučarski izlet v Dolomite. Za izhodišče smo si izbrali Toblach ali Dobbiaco, kjer smo se nastanili v hostlu, od koder smo se potem odpravljali na ture. Pri tem se nam je v spomin vtisnila zgodbica, povezana z najvišjim doseženim vrhom na vsej turi, Sassopiatto imenovanim. Naš namen je bil namreč tura do kočice Tri Cine in se povzpeti na neki okoliški vrh. Vendar smo v jutranji zagnanosti in želji čim prej na smuči zgrešili celo dolino. To smo ugot-

V kraljestvu granita, smer Aqarius (foto: Janez Primožič)

Koenig Spitze, 3850 m (foto: Janez Primožič)

vili šele po približno uri hoje. Vendar se s tem nismo posebej obremenjevali, saj smo rekli "gremo po dolini do konca, nekam že pridemo". In res smo prišli na atraktiven vrh in dobili odlično smuko nazaj v dolino.

Seveda s tem sezona turnih smukov za nas še ni bila končana. Že čez 14 dni smo se odpravili v kraljestvo Ortlerja in presmučali Monte Cevedale (3769 m), prespali v koči Casati in naslednji dan osvojili še Koenig Spitze (3850 m). Nato smo se s smučmi skoraj z vrha spustili v dolino.

Ko se je zima dokončno poslovila, smo se začeli pripravljati na plezanje. Tako smo se v začetku maja odpravili v Paklenico. Pri tem smo ugotovili, da se je v samem kanjonu Velike Paklenice v tridesetih letih veliko spremenilo. Saj nas je bil kar dobršen del udeležencev takšnih, ki tja zahajamo že približno toliko časa. Nekateri celo več. Pri tem smo preplezali kar nekaj zanimivih in tudi zahtevnih smeri. Tako smo preplezali tudi Velebitaško smer, Šaleško z Velikim čekičem, Kamasutro, Juho in še kaj. Posebno me-

sto pa je imelo obujanje spominov in pripovedovanje zgodb, povezanih z našim plezanjem v Paklenici v vseh teh letih.

Štirje člani DGRS Tržič smo se začetek junija odpravili v dolino Orco, da se preizkusimo v plezanju graničnih poči in plošč. Ta vikend nam je prinesel nepozabno plezalno izkušnjo in željo, da se čim prej vrnemo.

V Paklenico sva se s Slavcem še enkrat odpravila v začetku junija. Tokrat kot člana Komisije za reševalno tehniko (KRT) pri Gorski reševalni zvezi Slovenije (GRZS). Skupaj s še ostalimi člani KRT sva sodelovala na mednarodni reševalni vaji, ki so jo organizirali člani Hrvatske gorske službe spašavanja (HGSS). Seveda pri tem s Slavcem nisva ostala ravnodušna do plezanja. Po sobotnem praktičnem prikazu naše-ga reševalnega dela, kjer smo Slovenci pokazali za marsikoga nerazumno sodobno tehniko reševanja v gorah, sva popoldan pokazala, da sva Tržičana, in ponovila levo Tržiško smer in naslednji dan še Klin, ki ti vedno da misliti.

Na Aniča kuku v Paklenici (foto: Janez Primožič)

Dülferjeva smer v Fleischbanku (foto: Janez Primožič)

V juliju sva s Slavcem vzela še Iztoka in Špelo iz AO Tržič in odpravili smo se na Tirolsko v Wilder Kaiser. Tam smo se spoznali s področjem, kjer se je razvijala "visoka šola bavarskega alpinizma". Preplezali smo legendarno Dülferjevo smer v Fleischbanku, preplezano leta 1912, ki jo odlikujeta velika izpostavljenost in odlična skala. Naslednji dan sva s Slavcem obiskala še Totenkirchl in preplezala Christ-Fick-Kamin, preplezan že 1891. leta.

Osrednja skupna tura DGRS Tržič poleti je bil vzpon na Mont Blanc iz Courmayeurja. Čeprav je bila tura v sredini avgusta, so bile na gori resnično zimske razmere in orkanski veter. Vse to pa udeležencev ni odvrnilo od vzpona na vrh in sestopa v Chamonix.

Pozno v jeseni v začetku novembra pa smo se odpravili še v Bosno, točneje v Konjic. Namen je bil učiti naše bosanske kolege sodobnega reševanja v gorah. Pri tem smo jim kot glavno atrakcijo izvedli tirolsko žičnico čez reko Neretvo v samem mestu Konjic. Zadnji dan smo se odpravili na Prenj, kjer smo plezali v Malem Osobcu, kjer smo preplezali Kosi kamin (Bojan Žohar, Elemir Zrim, Vili Vogeltnik, Sašo Rožič) in prvenstveno smer v mednarodni navezi (Slavc Rožič, Besim Muminović, Janez Primožič) z imenom Balkan expres.

S tem se je tudi zaključilo leto 2014. Imamo še kar nekaj načrtov za skupne ture v letu 2015. Tako smo že izvedli čudovito turnosmučarsko turo v Stubaiske Alpe, vendar pa je to že letošnja zgodba.

Žičnica čez Neretvo (foto: Janez Primožič)

Veterani: Letos na Gradiški Turi

Janez Kavar

Res je bilo zgolj naključje, a prav na dan letošnjega izleta veteranov Društva GRS Tržič na Gradiško Turo je v Delu izšla obsežna reportaža o adrenalinskem mravljišču v ostenju Gradiške Ture. Zgoden odhod izpred tržiške policijske postaje ni bil razlog, da vsaj nekateri ne bi članka že prebrali in med vožnjo proti Vipavski dolini spodbujali pogovora o vseh tehničnih podrobnostih Gradiške Ture. Kot že sedemnajstkrat doslej je bil tudi letos pobudnik, načrtovalec in vodja izleta veteranov Matija Perko – Janči. Pridružil pa se nam je še aktualni predsednik društva Blaž, kar veteranom veliko pomeni. Kot nam vsakokrat veliko pomeni izlet sam, srečanje starih prijateljev. Starih po letih in po članstvu v GRS. Obujanje spominov, spominov na tovariše iz vrst GRS, ki jih ni več z nami, podoživljanje časov, ki so vsem zaznamovali in še zaznamujejo življenjsko pot.

V sončnem zgodnjepomladanskem vremenu je bila Gradiška Tura izbrana kot najboljši možen cilj letošnjega izleta. Natikanje čelad, nameščanje pasov, rožljanje vponk ... Kot kdo ve kolikokrat, že davno, davno nazaj. Potem pa drug za drugim, do prve jeklenice in počasi navzgor. Opis pravi, da je stena visoka okoli 160 metrov, kjer je

nameščenih 70 klinov ter 170 metrov jeklenic. Uradno nosi naziv Furlanova planinska pot, po leta 1952 prav tod ponesrečenem Fricu Furlanu, zagnanem vipavskem planincu. Poti bi poenostavljeno (italijansko) lahko rekli "via ferrata", a smo si enotni, da je pravilnejši in lep slovenski izraz Tineta Miheliča: plezalna pot. V 60. letih prejšnjega stoletja sta jo načrtala Tone Sazonov – Tonač in vipavski župnik Otmar Črnilogar. Menda sta prav onadva tudi določila lokacijo lesenega balkona – podesta sredi plezalne poti.

Četudi smo kar zgledno velika skupina štirinajstih v smeri, Pendl in Štefo sta pod nami ubrala pot do cerkvice sv. Miklavža, smo kaj hitro pod lesenim balkonom sredi stene. Vigl s "fotografskim topom" kolovrati desno in levo, spredaj in zadaj okoli nas. Užitkarsko poplezavanje je polno veselih in hudomušnih komentarjev. Kot je bil pod balkonom Figurežev: "Nisem vedel, da je imel Tonač kaj z jagri, pa je naredil tukaj tak fajn "hohštant"!". Vznikne debata o načrtovani plezalni poti v skalnem pomolu Čez plot na Zelenici, z zagovorniki in nasprotniki pobude, predvsem pa z različnimi mnenji, zakaj je načrtovana prav tam, kot je, v veliki

Na podestu sredi plezalne poti (foto: Vili Vogelnik)

STAREJŠI REŠEVALCI

Med vzponom, veselo razporejeni (foto: Vili Vogelnik)

meri na liniji ene izmed plezalnih smeri. Levo in desno od naše plezalne poti v Gradiški Turi lahko opazujemo lepo označene in s svedrovci izdatno trasirane plezalne smeri. Menda jih je od bližnje Podraške Ture, skupaj z okolico Gradiške Ture, kar 284. In enotni smo si, da smisel zavarovane in opremljene plezalne poti ni v iskanju najlažjih prehodov, ampak ravno obratno.

Najlepši del Gradiške Ture pride na vrsto po lesenem balkonu, "Tonačevem hohštantu", kot smo ga brž prekrstili, po grapi, na razgledni raz proti vrhu stebra, imenovanem Trikot. Pod nami se v soncu koplje Vipavska dolina z vinogradi, posejanimi po pobočjih nad njo in po ravnini. Kar same po sebi vzniknejo debate o hvaljeni vipavski vinski kapljici in vseh sortah trt, ki rastejo tukaj. Marsikatera vesela, malo pivsko obarvana zgodba iz preteklosti oživi in sproži salvo smeha celotne vzpenjajoče se skupine. In kar naenkrat smo vrh skalnega stebra Trikot. Kot že tolikokrat poprej posedemo, prigriznemo in v pogovoru oživljajo Smrekca, Krvin, Robežov Miha, Kodelca, Komanč, Čera, Jančman ... Spomnimo se Radonovega Jurja na Švedskem pa Zobača, ki mu je bolezen letos preprečila, da bi bil z nami. Blaž, ki predstavlja generacijo sedanjih aktivnih tržiških gorskih reševalcev, večino omenjenih pozna le po imenih iz pripovedi. Mnogi, danes veterani, smo bili komaj, ali pa še ne, pripravniki za reševalske vrste,

ko so imenovani tvorili jedro že nekoč odličnega moštva. Morda je prav v takšnih obujanjih spominov največja vrednost in vrednota naših veteranskih izletov!

Pa vrh Trikota še ni konec našega izleta. Po zavarovani planinski poti se spustimo v izhodišče Gradiške Ture. Opazujemo zgledno in urejeno označene plezalne smeri v ostenju. Potem pa posedemo pri Andlovčevih, znanih vinarjih z Gradišča pri Vipavi. Gospodar Rajko z družino nas postreže s sladko vipavsko kapljico. Z degustacijo nas sprehodi med vipavskimi vinogradi, trtami in vini. Eno je boljše od drugega. Žena Mirjam nas postreže z izvrstno joto s primorsko klobaso, pa še s pico iz domače krušne peči za povrhu ... Rekli bi: "Še angelčki bi se smejali!" Nasmejanih obrazov smo se tudi mi vrnili pod naše tržiške gore. Hvala vsem, ki ste nam dali ta čudovit dan!

Med vzponom, veselo razporejeni (foto: Vili Vogelnik)

Statistični pregled dela Društva GRS Tržič v letu 2014

Primož Štamcar

Primož Štamcar (foto: Matija Perko)

Reševanja, intervencije

Na področju, ki ga pokriva GRS Tržič, smo v letu 2014 opravili 20 intervencij, pri petih reševanjih je sodeloval tudi helikopter.

Nekaj posebnosti:

- 30. 3. 2014 smo bili kar 3-krat poklicani na pomoč.
- V dolino smo prenesli 2 smrtno ponesrečena planinca.
- 4-krat smo reševali jadralne padalce, prav tako 4-krat smo izvedli iskalno intervencijo.
- Zelo zahtevno je bilo reševanje smrtno ponesrečenega na področju Begunjščice 20. avgusta 2014: pogrešanega so po nekaj dneh iskanja ta dan našli s pomočjo helikopterja, a zaradi nenadnega poslabšanja vremenskih razmer helikopter reševanja ni mogel izpeljati do konca. Iz helikopterja so v steno s pomočjo vitla spustili reševalca letalca, takoj nato pa se je helikopter zaradi megle moral umakniti in reševalec letalec je ostal praktično ujet sam sredi severne stene Begunjščice. V reševanje smo se vključili gorski reševalci iz Tržiča, peš smo se prek Zelenice odpravili proti mestu nesreče. Iz stene smo spustili reševalca letalca in nato

skupaj še smrtno ponesrečenega po grapi in meliščih proti Zelenici in Ljubelju. Reševalna akcija je v slabi vidljivosti, dežju in na zahtevnem terenu trajala 7 ur.

- Zahtevno, a s srečnim koncem, je bilo reševanje zaplezanih mladih planincev na področju Zajmenovih peči nad Podlubljem. Planinci so na zelo zahtevnem brezpotju zašli na prepaden teren, poti niso zmogli nadaljevati, ujela jih je tudi noč in so poklicali na pomoč. S pomočjo luči smo jih odkrili precej visoko nad lavinskim tunelom na cesti proti Ljubelju. Reševalci smo se v temi vzpenjali proti njim, po krušljivem in zelo strmem terenu, v navezah in ob ustreznem varovanju. Nepoškodovane smo s pomočjo vrvne tehnike spustili prek skalnih skokov in jih pospremili v dolino. Intervencija je bila zaključena ob drugi uri zjutraj.
- Storžič je tudi v lanskem letu 3-krat "pokazal zobe". Ob začetku pomladi se je smrtno poškodoval mladi planinec, brez ustrezne opreme je zdrsnil na snežišču na poti skozi Žrelo na Storžič in padel prek stene. Na snegu pod petim Žrelom je konec maja padel in se poškodoval turni smučar, 26. julija pa je potekalo še zahtevno reševanje planinke, ki je padla na poti nad Žrelom.

PODROČJE DELA	OPRAVLJENIH UR	DELEŽ
Reševanja, intervencije	513,63	9,04 %
Usposabljanja	1619	28,5 %
Dežurstva in spremstva	649	11,43 %
Preventivne aktivnosti, predstavitve	408	7,18 %
Organizacijske dejavnosti	989,2	17,42 %
Ostalo	1501	26,4 %
Skupaj opravljenih ur	5679,83	

Naši člani so v lanskem letu sodelovali tudi na reševanjih na drugih območjih Slovenije, največkrat zdravnik gorski reševalec in reševalca letalca.

Usposabljanja

Potekajo v okviru društva in tudi na državnem nivoju v okviru GRZS (usposabljanja za specialnosti, izpiti in tečaji za nove člane ...). Za ustrezno pripravljenost in usposobljenost gorskih reševalcev so nujno potrebni stalno izobraževanje, vaje, usposabljanja preko cellega leta tako v letnih kot zimskih razmerah. Pri tem obnavljamo alpinistično tehniko, obvladovanje dela z različno opremo in pripomočki, redna so izpopolnjevanja iz prve pomoči, licenčne vaje reševalcev letalcev, vodnikov lavinskih psov, inštruktorjev GRS, med drugimi usposabljanji smo bili udeleženi tudi na seminarjih za vodenje intervencij, odnose z javnostmi, izobraževanje odraslih, uporabo radijskih zvez ...

Sodelovali smo na več mednarodnih vajah, med drugim tudi na srečanju reševalnih služb JV Evrope v Paklenici na Hrvaškem, na mednarodni vaji Poplave Koroška 2014 v okolici Celovca, na regijski vaji Letalska nesreča Gorenjska 2014, izvedli smo skupno medpostajno vajo z GRS Kranj na JV strani Storžiča, v Bosni in Hercegovini smo pripravili usposabljanje in skupno vajo s člani GRS Konjic.

Dva naša pripravnika sta opravila 80-urni tečaj in izpita PP in NMP za gorske reševalce, vsi aktivni člani pa obnavljalne izpite iz prve pomoči.

Področje usposabljanja predstavlja več kot 1/4 vsega opravljenega dela.

Dežurstva

Opravljam jih že več let ob koncih tedna v času poletne sezone. V tem obdobju je obisk gora povečan, s tem je običajno tudi več nesreč v gorah, obenem pa je več odsotnosti reševalcev zaradi dopustov. Dežurstva se opravljajo prostovoljno in brezplačno, na ta način organiziramo pripravljenost in hitrejši odziv moštva ter izvedbo intervencije.

Po dogovoru z organizatorji izvajamo tudi dežurstva na raznih športnih, planinskih in drugih prireditvah, ki potekajo v gorskem in težje dostopnem okolju.

Preventivne aktivnosti

So pomemben del našega dela. Izvajamo jih predvsem na dveh področjih:

- predstavitev našega poslanstva, aktivnosti in opreme otrokom (predšolskim, osnovnošolskim in mladini):

V lanskem letu smo izvedli osem predstavitev na planinskih taborih otrok na Zelenici, v taborniškem domu na Šiji, v Medvodjah in na planšariji Dolga njiva pa tudi na tržiških osnovnih šolah in v prostorih našega društva. Sodelovali smo na prireditvi Predstavitev enot ZARE in evakuacija OŠ Križe in pomagali pri izvedbi planinskega tabora na Kofcah za otroke tržiških vrtcev.

- tečaji, obveščanje in druge preventivne aktivnosti za obiskovalce gora:

Že več let izvajamo tečaje varstva pred snežnimi plazovi, 4. januarja 2014 se ga je na Zelenici udeležilo 33 tečajnikov z različnih območij Slovenije. Naši člani so sodelovali tudi na podobnem tečaju na Pokljuki v organizaciji GRZS in ponovno na Zelenici (lavinski tečaj v okviru projekta NH-WF).

Prisotni smo bili na predstavitvi reševalnih enot ob prazniku KS Bistrica pri Trziču. V okviru mednarodnega sodelovanja smo delegacijo gorskih reševalcev in planincev iz Črne gore v obliki vaje in prikazov seznanili z načinom in organizacijo gorskega reševanja v Sloveniji. Skupno vajo in predstavitev GRS smo izvedli tudi za bodoče gorske vodnike. Zadnja tri leta redno in na več aktivnostih sodelujemo v okviru mednarodnega projekta Naravne nesreče brez meja/NH-WF.

Aktivni smo bili še pri preventivnih aktivnostih na nivoju GRZS (novinarske konference, skupno preventivno delo s policijo, snemanje oddaj in prispevkov za RTV Slovenija, strokovni posvet Gore in varnost na Igu).

Organizacijske dejavnosti

Organizacija in vodenje društva zahtevata precej ur dela, pogosto tudi birokratskega, povsem običajnih opravil, mnogo voženj, telefoniranja. Pri tem je najbolj obremenjeno vodstvo društva (predsednik, tajnik, blagajnik, skladiščnik ...), pa tudi naši člani, ki sodelujejo na nivoju GRZS (podpredsednik, člani komisij, inštruktorji, reševalci letalci ...).

V letu 2014 je bilo v GRS Trzič 32 aktivnih članov (od tega 5 pripravnikov), skupaj so v 248 različnih aktivnostih opravili 5679 prostovoljnih ur, kar v povprečju zneske skoraj 180 ur na posameznega aktivnega člana – reševalca.

Zapustil nas je Milan Kutin

*Milan Kutin
(foto: Matija Perko)*

Milan je bil med reševalci vse od takrat, ko je kot miličnik prišel službovat v Trzič. Mladost je preživel na Tolminskem, od koder je bil doma. Že kot otrok je rad zahajal v hribe, zato vstop med reševalce ni bil težak. Kot miličnik je Milan pogosto pomagal reševalcem, še posebej pri prevozih na reševanja in vaje. Pogosto je po svojih močeh sodeloval v reševalnih akcijah. Redno se je udeleževal aktivnosti GRS in izletov zaslužnih članov. Večkrat je poskrbel za smeh in dobro voljo med reševalci. A s starostjo so prišle težave z zdravjem. Tako nas je Milan v kratkem času, ko je bil v bolnici in domu starostnikov, januarja 2014 zapustil.

Počivaj v miru.

Reševalci GRS Trzič